

Treść „Programu wyrównywania różnic między regionami III”

Założenia

Zgodnie z przyjętą „Strategią Rozwoju Kraju 2020” Polska w roku 2020 to: aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka i sprawne państwo.

Celem głównym strategii średniookresowej staje się wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności. Najbliższe lata mają kluczowe znaczenie dla rozwoju gospodarczego Polski. Będzie to okres równoważenia finansów publicznych i zwiększania oszczędności, przy trwającym równoległym rozwoju opartym na likwidowaniu największych barier rozwojowych (tj. odrabianiu zaległości w infrastrukturze i zmniejszaniu różnic między regionami).

Stworzone zostaną warunki dla wzrostu liczby osób z niepełnosprawnością zatrudnionych na otwartym rynku pracy, obejmujące m.in. stopniowe zwiększanie uczestnictwa w szkolnictwie powszechnym dzieci niepełnosprawnych (infrastruktura szkół, kwalifikacje nauczycieli), zmodernizowanie chronionego rynku pracy oraz jego roli, zapewnienie powszechnej dostępności do wysokiej jakości rehabilitacji, zmiany w systemie finansowania wsparcia zatrudnienia osób niepełnosprawnych, dostosowanie środków transportu do obsługi i przewożenia osób niepełnosprawnych. Uruchamiając i wspierając społeczne siły dynamizujące rozwój i tworząc system polegający na upodmiotowieniu społeczeństwa w procesach rozwoju należy pamiętać o zagrożonych wykluczeniem społecznym. Niezbędne jest wspieranie innowacyjnych instrumentów pozwalających zmniejszać skutki wykluczenia społecznego, tworzących społeczną wartość dodaną, w tym również w obszarze ekonomii społecznej.

Nowa edycja programu uwzględnia doświadczenia zebrane w trakcie realizacji „Programu wyrównywania różnic między regionami II” oraz rekomendacje wypracowane w ramach jego ewaluacji.

Zakładane cele „Programu wyrównywania różnic między regionami III”, które powinny być osiągnięte w wyniku jego realizacji, mieszczą się w przywołanym wyżej celu strategicznym, a działania podjęte w ramach realizacji programu zgodne są z priorytetowymi kierunkami interwencji takimi jak zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych czy zwiększanie aktywności zawodowej.

Środki stanowiące budżet trzeciej edycji programu nadal w większym zakresie kierowane są do regionów słabo rozwiniętych gospodarczo i społecznie z tym zastrzeżeniem, że w obecnym programie będą kierowane na obszar całego kraju, przy czym efekt wyrównywania różnic między regionami będzie osiągany poprzez zróżnicowanie intensywności pomocy.

W ramach programu Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych może przekazywać dodatkowe środki realizatorom programu – jednostkom samorządu powiatowego i terenowym oddziałom PFRON, przy czym największe wsparcie kierować do samorządów, leżących w podregionach o najniższym stopniu rozwoju społeczno-gospodarczego. Środki te będą wykorzystywane na działania mające na celu wyrównywanie różnic między regionami w obszarze rehabilitacji osób niepełnosprawnych oraz dostępności, w tym na likwidację barier w urzędach i placówkach edukacyjnych lub środowiskowych domach samopomocy oraz

wielorodzinnych budynkach mieszkalnych w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania, likwidację barier transportowych oraz aktywizację zawodową tych osób.

Program przewiduje stosowanie zasady zwiększonej koncentracji środków w wybranych regionach i zadaniach, tak aby finansowane działania możliwie szybko przyniosły zakładane efekty. W programie przewidziana jest możliwość ustalania terminów wdrażania realizacji poszczególnych obszarów programu w zależności od możliwości finansowych PFRON i występujących w poszczególnych obszarach potrzeb. Realizacja programu będzie szczegółowo monitorowana i podlegać będzie ewaluacji.

I. Nazwa programu

„Program wyrównywania różnic między regionami III”.

II. Definicje pojęć

Ilekrót w niniejszym dokumencie jest mowa o:

1. **beneficjencie pomocy** – należy przez to rozumieć podmiot, na rzecz którego realizowany jest projekt;
2. **ewaluacji** – należy przez to rozumieć ocenę jakości, skuteczności i efektywności programu;
3. **jednostkach prowadzących warsztaty terapii zajęciowej** – należy przez to rozumieć jednostki działające zgodnie z zasadami zawartymi w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej;
4. **monitorowaniu** – należy przez to rozumieć proces systematycznego zbierania i analizowania ilościowych i jakościowych informacji na temat programu w aspekcie finansowym i rzeczowym;
5. **organizacjach pozarządowych** – należy przez to rozumieć organizacje pozarządowe oraz podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie prowadzące przez okres co najmniej 2 lat przed dniem złożenia wniosku działalność na rzecz osób niepełnosprawnych;
6. **PFRON** – należy przez to rozumieć Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;
7. **placówce edukacyjnej** – należy przez to rozumieć działające zgodnie z ustawą z dnia 14 grudnia 2016 roku Prawo oświatowe placówki, do których uczęszczają uczniowie niepełnosprawni w szczególności poruszający się na wózkach inwalidzkich:
  - a. przedszkola, w tym z [oddziałami integracyjnymi](#) lub [specjalnymi](#), przedszkola integracyjne i specjalne,
  - b. [szkoły](#) podstawowe, w tym: [specjalne](#), [integracyjne](#), z oddziałami przedszkolnymi, [integracyjnymi](#), [specjalnymi](#), przysposabiającymi do pracy, dwujęzycznymi, [sportowymi](#) i [mistrzostwa sportowego](#), sportowe i mistrzostwa sportowego,
  - c. szkoły ponadpodstawowe, w tym: [specjalne](#), [integracyjne](#), [dwujęzyczne](#), z [oddziałami integracyjnymi](#), [specjalnymi](#), dwujęzycznymi, [sportowymi](#) i [mistrzostwa sportowego](#), sportowe, mistrzostwa sportowego, [rolnicze](#), [leśne](#), [morskie](#), [żeglugi śródlądowej](#) oraz [rybołówstwa](#),
  - d. szkoły artystyczne,
  - e. poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne udzielające dzieciom, młodzieży, [rodzicom](#) i [nauczycielom](#) pomocy

- psychologiczno-pedagogicznej, a także pomocy [uczniom](#) w wyborze kierunku kształcenia i zawodu,
- f. młodzieżowe ośrodki socjoterapii, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze oraz specjalne ośrodki wychowawcze dla dzieci i młodzieży wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania, a także ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze umożliwiające dzieciom i młodzieży, o których mowa w [art. 36](#) ust. 17, a także dzieciom i młodzieży z [niepełnosprawnościami sprzężonymi](#), z których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna, realizację odpowiednio obowiązku, o którym mowa w [art. 31](#) ust. 4, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki,
- g. placówki zapewniające opiekę i wychowanie [uczniom](#) w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania;
8. **placówce służącej rehabilitacji osób niepełnosprawnych** – należy przez to rozumieć placówkę działającą co najmniej rok, licząc od daty złożenia wniosku, w której udzielane jest wsparcie osobom niepełnosprawnym świadczone w sposób ciągły (tzn. co najmniej 5 dni w tygodniu, przez co najmniej 10 miesięcy w roku) prowadzoną przez:
- organizację pozarządową,
  - jednostkę samorządu terytorialnego;
9. **PKB na jednego mieszkańca podregionu** – należy przez to rozumieć średnią wartość produktu krajowego brutto na jednego mieszkańca podregionu, ogłaszaną przez prezesa GUS w obwieszczeniu w sprawie szacunków wartości produktu krajowego brutto na jednego mieszkańca, wydanym na podstawie przepisu art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 26 października 2000 r. o sposobie obliczania wartości rocznego produktu krajowego brutto i obowiązującym w dniu ustalenia warunków brzegowych, o których mowa w rozdziale XI ust. 3 programu;
10. **pomocy de minimis** – należy przez to rozumieć pomoc spełniającą przesłanki, o których mowa w art. 3 Rozporządzenia Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis;
11. **programie** – należy przez to rozumieć „Program wyrównywania różnic między regionami III”;
12. **projekcie** – należy przez to rozumieć zespół zorganizowanych działań na rzecz osób niepełnosprawnych, zmierzających do realizacji celów programu, obejmujący:
- analizę stanu rzeczywistego, z której wynikać będzie konieczność podjęcia działań opisanych w projekcie,
  - terytorialny i rzeczowy zakres projektu,
  - działania mające na celu zmianę stanu istniejącego,
  - przewidywane rezultaty projektu,
  - harmonogram realizacji projektu,
  - budżet projektu z uwzględnieniem kosztów kwalifikowalnych,
  - inne informacje dotyczące projektu;
13. **realizatorze programu** - należy przez to rozumieć samorządy powiatowe w przypadku obszarów: B, C, D, F i G, które zawarły z PFRON umowę na realizację programu, oraz Oddziały PFRON w przypadku obszarów A i E;
14. **rozporządzeniu o algorytmie** – należy przez to rozumieć rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 maja 2003 roku w sprawie algorytmu przekazywania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych samorządom wojewódzkim i powiatowym;
15. **spółdzielni socjalnej osób prawnych** – należy przez to rozumieć spółdzielnię socjalną utworzoną zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2006 roku o spółdzielniach socjalnych przez powiat, gminę lub organizację pozarządową działającą co najmniej 2 lata na rzecz osób niepełnosprawnych

- Z:
- a. innym powiatem lub gminą,
  - b. inną organizacją pozarządową działającą co najmniej 2 lata na rzecz osób niepełnosprawnych;
16. **stopie bezrobocia** – należy przez to rozumieć stopę bezrobocia według województw, podregionów i powiatów na koniec II kwartału roku poprzedzającego rok realizacji programu publikowaną przez Główny Urząd Statystyczny w opracowaniu statystycznym „Bezrobocie rejestrowane”;
17. **środowiskowym domu samopomocy** – należy przez to rozumieć placówkę, o której mowa w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy;
18. **urzędach** – należy przez to rozumieć obiekty, w których mieszczą się urzędy administracji samorządu powiatowego lub gminnego;
19. **ustawie** – należy przez to rozumieć ustawę z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
20. **wymagalnych zobowiązaniach** – należy przez to rozumieć:
- a. w odniesieniu do zobowiązań o charakterze cywilnoprawnym – wszystkie bezsporne zobowiązania, których termin płatności dla dłużnika minął, a które nie zostały ani przedawnione ani umorzone,
  - b. w odniesieniu do zobowiązań publicznoprawnych, wynikających z decyzji administracyjnych wydawanych na podstawie przepisów k.p.a. – zobowiązania:
    - wynikające z decyzji ostatecznych, których wykonanie nie zostało wstrzymane z upływem dnia, w którym decyzja stała się ostateczna – w przypadku decyzji, w których nie wskazano terminu płatności,
    - wynikające z decyzji ostatecznych, których wykonanie nie zostało wstrzymane z upływem terminu płatności oznaczonego w decyzji – w przypadku decyzji z oznaczonym terminem płatności,
    - wynikające z decyzji nieostatecznych, którym nadano rygor natychmiastowej wykonalności;
21. **wskaźniku bezrobocia osób niepełnosprawnych** – należy przez to rozumieć udział, według Powiatu, osób niepełnosprawnych bezrobotnych oraz poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu wśród osób niepełnosprawnych określany na podstawie:
- a. liczby osób niepełnosprawnych w poszczególnych województwach i powiatach według ostatniego Narodowego Spisu Powszechnego GUS,
  - b. Liczby osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako bezrobotne według województw i powiatów na podstawie Sprawozdania MPiPS-07 o osobach niepełnosprawnych bezrobotnych lub poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu za II kwartał roku poprzedzającego rok realizacji programu,
  - c. liczby osób niepełnosprawnych poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu według województw i powiatów na podstawie Sprawozdania MPiPS-07 o osobach niepełnosprawnych bezrobotnych lub poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu za II kwartał roku poprzedzającego rok realizacji programu;
22. **wystąpieniu** – należy przez to rozumieć wystąpienie jednostki samorządu terytorialnego do PFRON o przystąpienie do realizacji programu;
23. **zadaniu ustawowym powiatu dotyczącym aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych** – należy przez to rozumieć:
- a. wsparcie osób niepełnosprawnych bezrobotnych lub poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu w zakresie usług i instrumentów rynku pracy,

- b. dotację dla osób fizycznych na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej,
- c. dofinansowanie do wysokości 50% oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego na kontynuowanie działalności gospodarczej albo prowadzenie własnego lub dzierżawionego gospodarstwa rolnego,
- d. zwrot kosztów przystosowania i adaptacji stanowisk pracy do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- e. zwrot miesięcznych kosztów zatrudnienia pracowników pomagających pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy,
- f. zwrot kosztów wyposażenia stanowisk pracy,
- g. Finansowanie szkoleń osób niepełnosprawnych organizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy,
- h. refundację kosztów szkolenia pracowników niepełnosprawnych,
- i. dofinansowanie kosztów utworzenia w spółdzielni socjalnej stanowiska pracy dla skierowanej przez powiatowy urząd pracy osoby niepełnosprawnej oraz kosztów wynagrodzenia tej osoby w okresie do 6 miesięcy, realizowanych odpowiednio z postanowieniami art. 11, 12a, 13, 26, 26d, 26e, 26g, 40 oraz art. 41 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;

24. zarządcy w wielorodzinnych budynkach mieszkalnych - podmioty uprawnione do reprezentowania i podejmowania zobowiązań finansowych w zakresie prowadzenia inwestycji w wielorodzinnych budynkach mieszkalnych;

25. przedsiębiorstwie społecznym - należy przez to rozumieć podmioty posiadające status przedsiębiorstwa społecznego, o którym mowa w art. 3 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej;

26. centrach integracji społecznej - należy przez to rozumieć podmioty wymienione w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym posiadające status centrum integracji społecznej o którym mowa w art. 5 ust. 1 tej ustawy prowadzące przez okres co najmniej 2 lat przed dniem złożenia wniosku działalność na rzecz osób niepełnosprawnych;

27. klubach integracji społecznej - należy przez to rozumieć podmioty wpisane do rejestru klubów integracji społecznej, o którym mowa w art. 18a ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym, prowadzące przez okres co najmniej 2 lat przed dniem złożenia wniosku działalność na rzecz osób niepełnosprawnych;

28. szkołach wyższych - należy przez to rozumieć publiczną lub niepubliczną szkołę wyższą utworzoną zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, a także szkołę wyższą i wyższe seminarium duchowne prowadzone przez Kościół Katolicki lub inne kościoły i związki wyznaniowe.

III. Podstawa prawna programu

Podstawą prawną uruchomienia i realizacji programu jest art. 47 ust. 1 pkt 1, pkt 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

IV. Cele programu

1. Celem strategicznym programu jest wyrównywanie szans oraz zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do rehabilitacji zawodowej i społecznej ze szczególnym uwzględnieniem osób zamieszkujących regiony słabiej rozwinięte gospodarczo i społecznie.
2. Celami operacyjnymi programu są:

1. przystosowanie części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych zarządzanych przez gminy, towarzystwa budownictwa społecznego, wspólnoty mieszkaniowe i spółdzielnie mieszkaniowe zapewniające dostępność do lokali mieszkalnych osób niepełnosprawnych zamieszkujących te budynki;
  2. zwiększenie dostępności dla osób niepełnosprawnych urzędów, placówek edukacyjnych, środowiskowych domów samopomocy, centrów i klubów integracji społecznej oraz przedsiębiorstw społecznych;
  3. zatrudnienie osób niepełnosprawnych w nowotworzonych spółdzielniach socjalnych osób prawnych;
  4. zmniejszenie barier transportowych, które napotykają osoby niepełnosprawne;
  5. zwiększenie możliwości uzyskania wsparcia dla projektów gmin i powiatów, organizacji pozarządowych oraz szkół wyższych dotyczących aktywizacji i/lub integracji osób niepełnosprawnych
  6. zwiększenie dostępności warsztatów terapii zajęciowej dla osób niepełnosprawnych na terenach powiatów pozbawionych tych placówek oraz przeciwdziałanie degradacji infrastruktury warsztatów terapii zajęciowej, środowiskowych domów samopomocy lub zakładów aktywności zawodowej na terenach powiatów, gdzie te placówki funkcjonują;
  7. zwiększenie aktywności samorządów powiatowych w działaniach dotyczących aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych
3. Do oceny skuteczności działania programu w zakresie wynikającym z realizowanych zadań, przyjmuje się następujące, coroczne wskaźniki produktu:
1. od 2020 roku - co najmniej w 100 wielorodzinnych budynkach mieszkalnych zostanie zapewniona dostępność do lokali mieszkalnych osób niepełnosprawnych zamieszkujących te budynki,
  2. co najmniej w 250 obiektach będących urzędami, placówkami edukacyjnymi, środowiskowymi domami samopomocy, centrami integracji społecznej, klubami integracji społecznej bądź przedsiębiorstwami społecznymi zostaną zlikwidowane bariery architektoniczne;
  3. co najmniej 10 spółdzielni socjalnych osób prawnych uruchomi działalność;
  4. co najmniej 220 mikrobusów i 70 autobusów zaczną zaspokajać potrzeby transportowe osób niepełnosprawnych;
  5. co najmniej w 10 projektach dotyczących aktywizacji i/lub integracji osób niepełnosprawnych zapewnione zostaną przez PFRON środki na wymagany wkład własny beneficjentów;
  6. co najmniej w jednym powiecie, na terenie którego brak było warsztatu terapii zajęciowej taki warsztat powstanie, a na terenie 20 powiatów wykonane zostaną w funkcjonujących warsztatach terapii zajęciowej, środowiskowych domach samopomocy lub zakładach aktywności zawodowej remonty albo modernizacje służące zapewnieniu utrzymania właściwych warunków rehabilitacji osób niepełnosprawnych;
  7. w powiatach uczestniczących w programie nastąpi 15% wzrost wydatkowania środków algorytmu na zadania dotyczące aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych

V. Zasięg i okres realizacji programu

1. Program realizowany jest od dnia jego zatwierdzenia przez Radę Nadzorczą PFRON.

2. Termin zakończenia realizacji programu określi Rada Nadzorcza PFRON.
3. Program realizowany jest na terenie jednostek samorządu terytorialnego spełniających warunki, o których mowa w rozdziale VII programu.

VI. Adresaci programu i obszary wsparcia

Adresatami pomocy mogą być dla:

1. obszaru A (zapewnienie dostępności w wielorodzinnych budynkach mieszkalnych) - zarządcy w wielorodzinnych budynkach mieszkalnych;
2. obszaru B (likwidacja barier w urzędach, placówkach edukacyjnych, środowiskowych domach samopomocy, centrach i klubach integracji społecznej lub przedsiębiorstwach społecznych w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania):
  - a. gminy, powiaty;
  - b. podmioty, które prowadzą placówki edukacyjne;
  - c. podmioty, które prowadzą środowiskowe domy samopomocy;
  - d. podmioty, które prowadzą centra i kluby integracji społecznej;
  - e. podmioty posiadające status przedsiębiorstwa społecznego, zatrudniające osoby niepełnosprawne;
3. obszaru C (tworzenie spółdzielni socjalnych osób prawnych) – gminy, powiaty, organizacje pozarządowe;
4. obszaru D (likwidacja barier transportowych):
  - a. placówki służące rehabilitacji osób niepełnosprawnych prowadzone przez: organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego,
  - b. jednostki prowadzące warsztaty terapii zajęciowej,
  - c. gminy, które dowożą osoby z niepełnosprawnościami do znajdujących się poza ich terenem placówek służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych;
5. obszaru E (dofinansowanie wymaganego wkładu własnego w projektach dotyczących aktywizacji i/lub integracji osób niepełnosprawnych) – gminy, powiaty organizacje pozarządowe oraz szkoły wyższe;
6. obszaru F (tworzenie warsztatów terapii zajęciowej oraz przeciwdziałanie degradacji infrastruktury istniejących warsztatów terapii zajęciowej, środowiskowych domów samopomocy lub zakładów aktywności zawodowej) - jednostki samorządu terytorialnego lub organizacje pozarządowe,
7. obszaru G (skierowanie do powiatów poza algorytmem dodatkowych środków na finansowanie zadań ustawowych dotyczących rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych) – powiaty.

VII. Warunki uczestnictwa w programie

1. Ze środków przeznaczonych na realizację programu udzielona może być pomoc w ramach:
  1. obszaru A - na inwestycje w wielorodzinnych budynkach mieszkalnych zapewniające dostępność do lokali zamieszkiwanych przez osoby niepełnosprawne;
  2. obszaru B - na likwidację barier w urzędach, placówkach edukacyjnych, środowiskowych domach samopomocy, centrach i klubach integracji społecznej lub przedsiębiorstwach społecznych w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania;
  3. obszaru C - na utworzenie spółdzielni socjalnych osób prawnych;
  4. obszaru D - na likwidację barier transportowych;
  5. obszaru E - na dofinansowanie wymaganego wkładu własnego w projektach dotyczących aktywizacji i/lub integracji osób

- niepełnosprawnych;
6. obszaru F - na utworzenie warsztatów terapii zajęciowej oraz przeciwdziałanie degradacji infrastruktury istniejących warsztatów terapii zajęciowej środowiskowych domów samopomocy lub zakładów aktywności zawodowej;
  7. obszaru G - na finansowanie zadań ustawowych powiatu dotyczących rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych.
2. Pomoc udzielana przez realizatorów programu, o których mowa w rozdziale IX programu, może być skierowana do podmiotów, o których mowa w rozdziale VI programu, spełniających warunki uczestnictwa w programie wymienione w ust. 5, które realizują dofinansowywane projekty, w ramach obszarów, o których mowa w ust. 1, na terenach jednostek samorządu terytorialnego spełniających warunki zawarte w ust. 4.
  3. Pomoc dla przedsiębiorców jest udzielana w ramach zasady *de minimis*
  4. Warunki przystąpienia do programu:
    1. obszar A (zapewnienie dostępności w wielorodzinnych budynkach mieszkalnych) - adresat programu zainteresowany uzyskaniem wsparcia udokumentuje potrzebę realizacji działań służących zapewnieniu dostępności w wielorodzinnym budynku mieszkalnym wybudowanym i użytkowanym przed dniem 12 kwietnia 2002 r. i przedłoży w tym zakresie stosowny projekt;
    2. obszar B (likwidacja barier w urzędach, placówkach edukacyjnych, środowiskowych domach samopomocy, centrach i klubach integracji społecznej lub przedsiębiorstwach społecznych w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania) - realizator programu (samorząd powiatowy) udokumentuje potrzebę likwidacji barier w urzędach, placówkach edukacyjnych, środowiskowych domach samopomocy, centrach i klubach integracji społecznej lub przedsiębiorstwach społecznych wybudowanych i użytkowanych przed dniem 01.01.1995 r., w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania;
    3. obszar C (tworzenie spółdzielni socjalnych osób prawnych) - realizator programu (samorząd powiatowy) zgłosi i udokumentuje wykonalność projektu dotyczącego utworzenia spółdzielni socjalnej osób prawnych;
    4. obszar D (likwidacja barier transportowych) - realizator programu (samorząd powiatowy) udokumentuje potrzebę likwidacji barier transportowych;
    5. obszar E (dofinansowanie wymaganego wkładu własnego w projektach dotyczących aktywizacji i/lub integracji osób niepełnosprawnych) - adresat programu zainteresowany uzyskaniem wsparcia udokumentuje potrzebę realizacji działań służących aktywizacji i/lub integracji osób niepełnosprawnych i przedłoży w tym zakresie stosowny projekt. Projekty mogą być składane w formule partnerskiej;
    6. obszar F (tworzenie warsztatów terapii zajęciowej oraz przeciwdziałanie degradacji infrastruktury istniejących warsztatów terapii zajęciowej, środowiskowych domów samopomocy oraz zakładów aktywności zawodowej) - na terenie powiatu brak jest warsztatu terapii zajęciowej albo występuje zagrożenie degradacją infrastruktury istniejących warsztatów terapii zajęciowej, środowiskowych domów samopomocy lub zakładów aktywności zawodowej;
    7. obszar G (skierowanie do powiatów poza algorytmem dodatkowych środków na finansowanie zadań ustawowych dotyczących rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych) - realizator programu (samorząd powiatowy), zgłosi potrzebę otrzymania poza algorytmem dodatkowych środków na finansowanie zadań ustawowych dotyczących wyłącznie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

4a. Inwestycja dotycząca zapewnienia dostępności w wielorodzinnym budynku mieszkalnym musi zapewnić dostępność do co najmniej dwóch lokali, w których mieszkają osoby z niepełnosprawnością narządu ruchu o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

5. Warunkiem udziału w programie jest nieposiadanie:

1. wymagalnych zobowiązań wobec PFRON;
2. zaległości w obowiązkowych wpłatach na PFRON;
3. wymagalnych zobowiązań wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Urzędu Skarbowego.

5a. W przypadku wniosku partnerskiego warunki udziału w programie weryfikowane są w odniesieniu do każdego z Partnerów.

6. Wysokość środków przeznaczonych na realizację każdego projektu dofinansowanego w ramach programu nie może przekroczyć, z zastrzeżeniem ust. 7, 8, 9, 10 i 11:

1. w przypadku obszaru A i B – 35% kosztów realizacji projektu kwalifikujących się do objęcia pomocą w ramach programu;
  2. w przypadku obszaru C – 50% kosztów realizacji projektu kwalifikujących się do objęcia pomocą w ramach programu;
  3. w przypadku obszaru D – 75% kosztów realizacji projektu kwalifikujących się do objęcia pomocą w ramach programu w przypadku projektów dotyczących placówek służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych oraz 85% w przypadku projektów dotyczących warsztatów terapii zajęciowej;
  4. w przypadku obszaru E – wartości wymaganego wkładu własnego w kosztach realizacji projektu wskazanych w umowie dofinansowania;
  5. w przypadku obszaru F – zgodnie z warunkami brzegowymi przyjętymi w danym roku przez Zarząd PFRON;
  6. w przypadku obszaru G – 30% wartości środków algorytmu planowanych w danym roku przez powiat na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej.
7. W powiatach, w których stopa bezrobocia jest wyższa niż 110% średniej stopy bezrobocia w kraju, wysokość środków, o których mowa w ust. 6 pkt 1, podwyższa się o 20 punktów procentowych z zastrzeżeniem, iż zwiększenie intensywności pomocy nie dotyczy realizacji projektów polegających na likwidacji barier w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania w urzędach.
8. W powiatach, w których stopa bezrobocia jest wyższa niż 110% średniej stopy bezrobocia w kraju, wysokość środków, o których mowa w ust. 6 pkt 3, podwyższa się o 10 punktów.
9. W powiatach, w których wskaźnik bezrobocia osób niepełnosprawnych jest wyższy niż 110% średniej wartości wskaźnika bezrobocia osób niepełnosprawnych w kraju, wysokość środków, o których mowa w ust. 6 pkt 2 i pkt 6, podwyższa się o 20 punktów procentowych.
10. W powiatach należących do podregionów, w których PKB na jednego mieszkańca podregionu jest wyższy niż 90% PKB na jednego mieszkańca w kraju i stopa bezrobocia w podregionie jest niższa niż 110% średniej stopy bezrobocia w kraju wysokość środków, o których mowa w ust. 6 pkt 1 i pkt 3, obniża się o 5 punktów procentowych.
11. W powiatach należących do podregionów, w których PKB na jednego mieszkańca podregionu jest wyższy niż 90% PKB na jednego mieszkańca w kraju i wskaźnik bezrobocia osób niepełnosprawnych jest niższy niż 110%

średniej wartość wskaźnika bezrobocia osób niepełnosprawnych w kraju, wysokość środków, o których mowa w ust. 6 pkt 2 i pkt 6, obniża się o 5 punktów procentowych.

12. Środki stanowiące wkład własny beneficjentów pomocy bądź realizatorów programu, nie mogą pochodzić ze środków PFRON, z wyjątkiem obszaru E w których wkład własny może zostać uzupełniony środkami PFRON pozyskanymi w ramach realizacji innych zadań lub programów Rady Nadzorczej PFRON;

VIII. Formy i zakres pomocy

1. Ze środków PFRON może być udzielana pomoc w formie dofinansowania projektów realizowanych w ramach obszarów, o których mowa w rozdziale VI programu.
2. Dofinansowaniem ze środków przeznaczonych na realizację programu mogą być objęte, w ramach:
  1. obszaru A (zapewnienie dostępności w wielorodzinnych budynkach mieszkalnych) – część kosztów inwestycji w wielorodzinnych budynkach mieszkalnych zapewniającej dostępność do lokali zamieszkiwanych w tych budynkach przez osoby niepełnosprawne;
  2. obszaru B (likwidacja barier w urzędach, placówkach edukacyjnych, środowiskowych domach samopomocy, centrach i klubach integracji społecznej lub przedsiębiorstwach społecznych w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania) – część kosztów likwidacji barier w urzędach, placówkach edukacyjnych, środowiskowych domach samopomocy, centrach i klubach integracji społecznej lub przedsiębiorstwach społecznych w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania;
  3. obszaru C (tworzenie spółdzielni socjalnych osób prawnych) – część kosztów utworzenia spółdzielni socjalnej w zakresie adaptacji pomieszczeń oraz wyposażenia stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych;
  4. obszaru D (likwidacja barier transportowych) – część kosztów zakupu lub przystosowania pojazdów przeznaczonych do przewozu osób niepełnosprawnych;
  5. obszaru E (dofinansowanie wymaganego wkładu własnego w projektach dotyczących aktywizacji i/lub integracji osób niepełnosprawnych) – wymagany wkład własny beneficjentów pomocy w projekty dotyczące aktywizacji i/lub integracji osób niepełnosprawnych;
  6. obszaru F (tworzenie warsztatów terapii zajęciowej oraz przeciwdziałanie degradacji infrastruktury istniejących warsztatów terapii zajęciowej, środowiskowych domów samopomocy lub zakładów aktywności zawodowej) – część kosztów utworzenia nowego lub remont albo modernizacja istniejącego warsztatu terapii zajęciowej, środowiskowego domu samopomocy lub zakładu aktywności zawodowej (prace adaptacyjne, remontowe, modernizacja lub rozbudowa obiektu, zakup niezbędnego wyposażenia);
  7. obszaru G (skierowanie do powiatów poza algorytmem dodatkowych środków na finansowanie zadań ustawowych dotyczących rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych) – koszty wynikające z zadań, o których mowa w art. 11, 12a, 13, 26, 26d, 26e, 26g, 40 oraz art. 41 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

IX. Tryb postępowania

1. Realizatorem programu są jednostki samorządu terytorialnego, które przyjmą zaproszenie do uczestnictwa w programie i będą postępowały zgodnie z trybem określonym w procedurach realizacji programu:
  1. Samorządy powiatowe, w przypadku obszarów B, C, D, F i G,
  2. Oddziały terenowe PFRON, w przypadku obszaru A i E programu.
2. Adresaci pomocy składają projekty do realizatora programu, z zastrzeżeniem ust. 3.
3. W przypadku, gdy beneficjent pomocy jest jednocześnie realizatorem programu oraz w przypadku obszaru A i E programu, projekty składane są bezpośrednio do właściwego terytorialnie Oddziału PFRON.
4. PFRON przesyła do samorządów powiatowych zaproszenie do uczestnictwa w programie, zgodnie z trybem określonym w procedurach realizacji programu.
5. Procedury realizacji programu są integralną częścią programu.
6. PFRON zapewni dostępność programu oraz procedur realizacji programu poprzez zamieszczenie ich na stronie internetowej Funduszu.

X. Finansowanie realizacji programu

1. Budżet programu tworzony jest ze środków będących w dyspozycji PFRON.
2. Wysokość środków finansowych przeznaczonych na realizację programu ustalana jest corocznie w planie finansowym PFRON.
3. Koszty obsługi przez samorząd powiatowy realizowanych w ramach programu pokrywane są ze środków PFRON do wysokości 2,5% środków otrzymanych z PFRON przez ten samorząd z zastrzeżeniem ust. 4 i 5.
4. Ze środków PFRON nie są pokrywane koszty obsługi projektów własnych samorządu powiatowego.
5. W przypadku, gdy samorząd powiatowy wykorzysta poniżej 90% środków przekazanych w danym roku przez PFRON na realizację programu, wysokość środków na obsługę programu będzie wyliczana od wysokości środków wykorzystanych na realizację programu.
6. Na przeprowadzenie ewaluacji programu przewidziana jest rocznie nie więcej niż 0,5% środków przewidzianych na realizację programu w danym roku.
7. Zasady korzystania ze środków przeznaczonych na obsługę i ewaluację wskazane zostaną w procedurach realizacji programu.

XI. Zadania realizatorów programu

1. Zarząd PFRON, w zależności od potrzeb i możliwości finansowych PFRON, podejmuje decyzje o terminach rozpoczęcia realizacji poszczególnych obszarów programu.
2. Pełnomocnicy Zarządu PFRON podejmują decyzje o podziale środków przeznaczonych na realizację programu na poszczególne obszary programu.
3. Do piętnastego listopada roku poprzedzającego każdy rok realizacji programu, Zarząd PFRON przygotowuje i zatwierdza dokument wyznaczający kierunki działań programu oraz warunki brzegowe obowiązujące realizatorów programu w danym roku. Kierunki działań programu oraz warunki brzegowe obowiązujące realizatorów programu w danym roku mogą być modyfikowane przez Zarząd PFRON.
4. Dokument, o którym mowa w ust. 3, zawiera:
  1. wskazanie obszarów programu, które będą realizowane w danym roku;
  2. warunki brzegowe uczestnictwa w programie obowiązujące w danym roku, zawierające się w warunkach wskazanych w rozdziale VII programu (które dotyczą całego okresu realizacji programu);
  3. wskaźniki kosztów realizacji projektu wyznaczające maksymalną

wysokość dofinansowania ze środków PFRON, przyjęte w danym roku realizacji programu, wyznaczone oddzielnie dla każdego z obszarów programu.

5. Podstawą wyznaczania wartości granicznych wskaźników kosztów, o których mowa w ust. 4 pkt 3, w poszczególnych obszarach programu jest analiza kosztów realizacji programu w latach ubiegłych oraz kosztów przedsięwzięć finansowanych ze środków PFRON przekazywanych jednostkom samorządu terytorialnego, zgodnie z rozporządzeniem o algorytmie.
6. Procedury realizacji programu, zawierające tryb składania wystąpień jednostek samorządu terytorialnego o realizację programu, tryb podejmowania decyzji o przystąpieniu jednostek samorządu terytorialnego do realizacji programu oraz szczegółowe zasady monitorowania i ewaluacji programu, przygotowuje właściwa jednostka organizacyjna Biura PFRON i zatwierdza Zarząd PFRON.
7. Zarząd PFRON może przedstawić Radzie Nadzorczej PFRON projekt modyfikacji programu.
8. Środki finansowe przeznaczone na dofinansowanie projektów w ramach programu przekazywane są realizatorom programu, w podziale na obszary, o których mowa w rozdziale VII programu ust. 1.
9. Decyzje o wyborze, dofinansowaniu i rozliczeniu projektów beneficjentów pomocy podejmują realizatorzy programu, zgodnie z zasadami zawartymi w procedurach realizacji programu.
10. Zarząd PFRON podejmując decyzję w sprawie wyboru obszarów programu, które będą realizowane w danym roku, może także wskazać dodatkowe wymagania w zakresie weryfikacji formalnej i merytorycznej projektów oraz wskazać preferencje przysługujące w trakcie rozpatrywania projektów podmiotów realizujących zadania.